

Drs. A. Boers

PR No. 16-89

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
POT- EN PERKPLANTENTEELT ONDER GLAS
IN NEDERLAND OVER 1989**

April 1991

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE POT- EN PERKPLANTENTEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1989

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1991

Periodieke Rapportage 16-89

ISSN 0921-4178

28 p., 7 tab., 15 bijl.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een winst van f 26.000,- dat is 2% van de kosten (in 1988 5% van de kosten).

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 141.000,- per ondernemer (in 1988 f 140.000,-). Na aftrek van het saldo van de persoonlijke belastingen, de WIR-premie en de premieheffing bleef er f 107.000,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. De besparing bedroeg f 42.000,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 197.000,- aan eigen middelen ter beschikking. Het vreemd vermogen nam toe met f 102.000,- zodat totaal f 299.000,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 54.000,- afgelost en de bruto-investeringen bedroegen f 186.000,-. De totale bezittingen bedroegen f 2.140.000,- per bedrijf, deze werden gemiddeld met 63% eigen vermogen gefinancierd.

In het rapport zijn de bedrijven gegroepeerd naar bloeiende planten en bladplanten.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Pot- en perkplantenteelt in Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1987 TOT EN MET 1989	8
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987, 1988 en 1989	8
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1987, 1988 en 1989	8
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per vierkante meter staand glas	9
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN IN 1987 TOT EN MET 1989	10
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	10
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	11
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	11
BIJLAGEN	
1. Grondgebruik over 1989	13
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989	14
3. Bedrijfsresultaten over 1989	15
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	16
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989	17
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	18

INHOUD (vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	19
8. Herkomst van de middelen	20
9. Besteding van de middelen	21
10. Spreiding van de bruto-investeringen	22
11. Balans per 31 december 1989	23
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1989 en de vermogensvergelijking	24
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1989	25
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veld- inventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1989	26
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	27

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. pot- en perkplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het respectievelijke boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproef ten behoeve van dit onderzoek is met ingang van het boekjaar 1988 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1986. Als gevolg van de steekproefvernieuwing in 1988 kan een vergelijking met de cijfers van 1987 - op onderdelen - verschillen. Op basis van de Landbouwtelling 1989 is voornoemde steekproef bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de pot- en perkplantenteelt onder glas is samengesteld - heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfssomvang van 16 nge 1) en meer;
- c. waarvan 66 2/3% en meer van de nge betrekking heeft op pot- en perkplanten onder glas.

Aan deze criteria voldeden - volgens Landbouwtelling 1989 - 1247 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 2).

- a. 4,3% voor bedrijven met 16-100 nge;
- b. 4,5% voor bedrijven met 100-180 nge;
- c. 11,2% voor bedrijven met 180 nge en meer.

In het boekjaar 1989 konden 50 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 762 bedrijven met een glasoppervlakte van 707 ha. De landelijke oppervlakte met pot- en perkplanten onder glas bedroeg in 1989 1.144 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 62% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.
De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 30,80;
voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder afhankelijk van functiejaren f 26,40 - f 29,00, voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 20,20, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;
- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 7,0% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarvoor 2,5% is berekend;
- de afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in nge (Nederlandse Grootte Eenheid). 1 nge is gelijk aan 1.000 bss. Onder bruto-standaard-saldi (bss) wordt verstaan de normatieve opbrengsten van een produkt minus de direct variabele kosten.
 - 2) De populatie waarop deze steekproef oorspronkelijk is gebaseerd, is beschreven in "Mededeling no. 405".

- met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten;
- de insteekkosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
 - de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied en de kavelse breedte, varieert van f 35.000,- tot f 335.000,- per ha;
 - de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
 - de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

96% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de slijtende duurzame produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddelde potplantenbedrijf in Nederland in de periode 1987 tot en met 1989.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1989. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar bloeiende planten en bladplanten.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1987 tot en met 1989

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987, tot en met 1989

Kengetallen	1987	1988	1989
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf			
als percentage van de kosten	3	5	2
Percentage winstgevende bedrijven	49	50	37
Percentage ondernemers met positieve besparing	74	56	66
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	60	60	63
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	39	46	40

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1987 tot en met 1989 (x 1000 gulden)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven van de populatie	824	764	762
Aantal ondernemers per bedrijf	1,66	1,58	1,56
Oppervlakte glas per bedrijf in are	80	84	93
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	921,3	1.052,5	1.132,3
Kosten	891,6	999,8	1.106,0
Netto-bedrijfsresultaat	29,7	52,7	26,3
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	82,1	100,7	87,4
Totaal gezinsinkomen	122,4	139,8	140,7
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	96,2	87,5	107,1
Gezinsbestedingen	53,4	57,4	65,5
Besparingen	42,8	30,1	41,6
Herkomt middelen per bedrijf			
Totaal van eigen middelen	163,1	172,4	197,2
Totaal van vreemde middelen	72,4	171,4	101,8
Totaal beschikbare middelen	235,5	343,8	299,0
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	39,1	59,4	54,3
Bruto-investeringen	133,6	230,4	186,5
Mutaties in liquiditeiten	38,0	19,5	30,6
Overige bestedingen	24,8	34,5	27,6
Totale besteding van middelen	235,5	343,8	299,0
Het vermogen per bedrijf per 31 december			
Eigen vermogen	1.020,4	1.200,1	1.339,0
Vreemd vermogen	692,7	813,0	800,8
Totaal vermogen	1.713,1	2.013,1	2.139,8

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per vierkante meter staand glas

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	51	48	50
Oppervlakte glas in m2 per bedrijf	8.000	8.380	9.280
Arbeidsbezetting in uren per m2	1,38	1,23	1,16
Gemiddeld verbruik van brandstoffen in m3 gas per m2	47	45	49
Bruto-investeringen per m2 in guldens	16,70	27,50	20,10
Kosten			
Arbeid	31,80	29,80	28,70
Rente	7,90	7,40	8,90
Afschrijvingen	13,30	14,70	15,40
Gas en stookolie	9,50	9,70	9,70
Electra	1,20	1,40	1,40
Materialen	30,60	37,40	36,10
Overige kosten	17,20	18,90	19,00
Totale kosten	111,50	119,30	119,20
Opbrengsten			
Pot- en perkplanten	108,70	121,80	116,30
Overige tuinbouwprodukten	4,80	1,00	4,50
Overige opbrengsten	1,70	2,80	1,20
Totale opbrengsten	115,20	125,60	122,00
Netto-bedrijfsresultaat	3,70	6,30	2,80
Idem in procenten van de kosten	3	5	2

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen in 1987 tot en met 1989

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	51	48	50
Oppervlakte staand glas in m ²	8.000	8.380	9.280
Arbeidsbezetting in mensjaren	6,31	5,88	6,16
Brandstoffenverbruik (x miljoen Kcal)	2.854	2.871	3.417
Idem (x miljard joules)	11.949	12.021	14.305
Geïnvesteed vermogen per 1 jan. (x1000 gld.)	969	1.106	1.284
Kosten			
Arbeid	254,5	249,8	266,2
Rente	63,4	62,2	82,4
Afschrijvingen	106,1	123,0	142,5
Gas en stookolie	75,4	81,1	89,9
Electra	9,5	11,5	13,0
Materialen	244,9	314,0	335,3
Overige kosten	137,8	158,2	176,7
Totale kosten	891,6	999,9	1.106,0
Opbrengsten			
Pot- en perkplanten	869,5	1.020,8	1.079,2
Overige tuinbouwprodukten	38,5	8,0	42,2
Overige opbrengsten	13,3	23,7	10,9
Totale opbrengsten	921,3	1.052,5	1.132,3
Netto-bedrijfsresultaat	29,7	52,7	26,3
Idem in procenten van de kosten	3	5	2

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	51	48	50
Aantal ondernemers	93	81	83
Netto-bedrijfsresultaat	17,9	33,3	16,8
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	82,1	100,7	87,4
Ondernemersinkomen	96,7	115,0	112,8
Gezinsinkomen uit het bedrijf	106,1	125,3	124,5
Totaal gezinsinkomen	122,4	139,8	140,7
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	96,2	87,5	107,1
Totaal van gezinsbestedingen	53,4	57,4	65,5
Besparingen	42,8	30,1	41,6

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	51	48	50
Herkomst			
Afschrijvingen	106,1	123,0	142,5
Besparingen	<u>71,1</u>	<u>47,5</u>	<u>64,9</u>
Totaal van afschrijvingen en besparingen	177,2	170,5	207,4
Overige mutaties in het eigen vermogen	<u>-14,8</u>	<u>1,9</u>	<u>-10,2</u>
Totaal van eigen middelen	163,1	172,4	197,2
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	75,9	161,5	94,7
Overige mutaties in het vreemde vermogen	<u>-3,5</u>	<u>9,9</u>	<u>7,1</u>
Totaal van beschikbare middelen	235,5	343,8	299,0
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	39,1	59,4	54,3
Bruto-investeringen	133,6	230,4	186,5
Mutaties in veldinventaris en materialen	9,1	20,9	9,2
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	15,7	13,6	18,4
Mutaties in liquiditeiten	<u>38,0</u>	<u>19,5</u>	<u>30,6</u>
Totaal besteding van middelen	235,5	343,8	299,0

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	51	48	50
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	936,8	1.116,2	1.231,6
Voorraad materialen en veldinventaris	267,7	291,3	289,2
Liquiditeiten	187,0	282,0	252,2
Overige bezittingen	<u>321,6</u>	<u>323,6</u>	<u>366,8</u>
Totaal activa	1.713,1	2.013,1	2.139,8
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	585,8	702,0	702,8
Vreemd vermogen op korte termijn	<u>106,9</u>	<u>111,0</u>	<u>98,0</u>
Totaal vreemd vermogen	692,7	813,0	800,8
Eigen vermogen	<u>1.020,4</u>	<u>1.200,1</u>	<u>1.339,0</u>
Totaal passiva	1.713,1	2.013,1	2.139,8
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen			
	60	60	63

Bijlagen 1 t/m 15

Bijlage 1. Grondgebruik over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aantal bedrijven in %	100	65	35
Aantal sbe	677	566	880
Glastuinbouw			
waarvan potplanten 1)	96	96	96
snijbloemen 1)	1	1	1
groente 1)	3	3	3
Totaal	100	100	100
Oppervlakte staand glas:			
met buisverwarming	91	82	107
met heteluchtverwarming	2	3	0
Totaal	93	85	107
Opengrondstuinbouw			
Bloemen	8	12	1
Overige produkten	4	7	0
Braakland	14	6	28
Totaal tuinbouw	119	110	136
Akkerbouw en grasland	25	16	42
Verhuurd aan derden	5	3	7
Erf, blijvende paden, enz	48	47	49
Totaal kadastrale opp.	197	176	234
waarvan eigendom	182	169	206

1) Procentuele verdeling op basis van sbe's.

Bijlage 2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989 (gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aantal ondernemers per bedrijf	1.56	1.53	1.63
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	41	41	40
Arbeidsbezetting in mensjaren:			
arbeid v/d ondernemer	2.05	2.02	2.12
arbeid v/d echtgenotes	.32	.34	.28
arbeid v/d overige gezinsleden	.20	.16	.25
arbeid van vast perso- neel	2.92	2.90	2.96
arbeid van los perso- neel	.67	.61	.78
Totale arbeidsbezetting	6.16	6.03	6.39
Energieverbruik:			
gas m3 x 1000	451.3	383.6	574.7
petroleum lt x 1000	.0	.0	.0
ov. olie lt x 1000	.5	.2	1.1
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	3417	2902	4354
Idem in joules x 1.000.000.000	14305	12150	18231
Electriciteit (x 1000 KWH)	91.6	86.5	100.8

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Omzet in %	100	59	41
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	1284000	1168000	1496000
KOSTEN			
Afschr. duurzame prod.midd.	142480	133310	159180
Afschr. vaste plantopstand	10	0	30
Huur en pacht	1660	1080	2710
Rente	82370	74910	95950
Onderhoud	18550	17970	19610
Electriciteit	13030	12830	13410
Gas	89500	76510	113170
Overige energiekosten	420	310	630
Meststoffen	7740	6220	10530
Zaad-plant-en pootgoed	211250	185800	257610
Gewasbeschermingsmiddelen	8090	7320	9510
Overige materialen	108230	87230	146490
Veekosten	20	0	50
Werk door derden	5240	4610	6400
Afleveringskosten	109320	106400	114650
Autokosten 1)	7490	6730	8880
Arbeid ondernemers	110170	108170	113820
Arbeid echtgenotes	11210	12000	9770
Arbeid ov.gezinsleden	7110	5310	10400
Arbeid personeel	137920	131160	150240
Overige kosten	34390	33120	36630
TOTAAL	1106200	1010990	1279670
minus subsidie loon	180	200	130
TOTALE KOSTEN	1106020	1010790	1279540
OPBRENGSTEN			
Groenten	33860	20580	58040
Fruit	110	0	310
Snijbloemen	7860	5990	11250
Pot-en perkplanten	1079210	1000710	1222250
Boomkwekerij	330	0	930
Overige tuinbouwprod.	20	30	0
Mutatie veldinventaris	8580	8240	9180
Akkerbouw en veeteelt	40	0	100
Overige opbrengsten	2290	2740	1470
Aanwas vaste plantopstand	40	0	100
Aanwas boomkwekerij	-40	0	-100
Opbr.verhogende subsidies: vee	-10	0	50
TOTALE OPBRENGSTEN	1132290	1038290	1303580
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT			
	26270	27500	24040
in % van de kosten	2	3	2
in % van het geïnvest. verm.	2	2	2
Arbeidsopbr. per mensjaar	47520	47120	48210

1) Exclusief afschrijving en rente.

**Bijlage 4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)**

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
30 en meer	9	4	17
30 - 20	12	19	-
20 - 10	10	16	-
10 - 0	<u>32</u>	<u>31</u>	<u>33</u>
Totaal verliesgevend	63	70	50
Positief			
0 - 10	25	21	32
10 - 20	8	4	15
20 - 30	2	2	3
30 - 40	-	-	-
40 en meer	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>-</u>
Totaal winstgevend	<u>37</u>	<u>30</u>	<u>50</u>
	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-5	-6	-4
Standaardfout	2,3	2,9	3,9

Bijlage 5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aantal ondernemers	83	49	34
Netto-bedrijfsresultaat	16820	18020	14790
Handenarbeid v.d. ondernemer	70540	70850	69990
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	87360	88870	84780
Berekende rente +	52730	49070	59000
Ontvangen rente +	1380	630	2660
Betaalde rente -	27870	23650	35110
Financ. kosten -	1220	920	1730
Saldo	25020	25130	24820
Rentesubsidie	410	500	260
Ondernemersinkomen	112790	114500	109860
Handenarbeid echtgenote	7180	7860	6010
Handenarb. overige gezinsl.	4550	3480	6400
Tot. Handenarb. gezinsleden	11730	11340	12410
Gezinsinkomen uit bedrijf	124520	125840	122270
Inkomen buiten het bedrijf	16170	16600	15430
Totaal gezinsinkomen	140690	142440	137700
Af: Ontv./bet. WIR-premie	-5510	-5820	-4980
Persoonlijke belastingen	28160	35790	15120
Premies voor volksverzek.	10900	10650	11310
Totaal van belast. en premies	33550	40620	21450
Besteedb. ink. gezin en bedr.	107140	101820	116250
Af: Premie vrijw. verzekering	6180	6340	5910
Betaald loon gezinsleden	3350	2800	4280
Overige gezinsbestedingen	56040	56710	54900
Totaal van gezinsbestedingen	65570	65850	65090
Besparing incl. WIR-premie	41570	35970	51150
Besparing excl. WIR-premie	36060	30150	46180
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	9680	10050	9060
Huren buiten bedrijf	940	750	1270
Rente buiten bedrijf	7020	6840	7340
Uitkering volksverzekeringen	3610	3690	3490
Inkomen uit arbeid	2590	2660	2480
Overige baten	600	870	100
Totaal positief	24440	24860	23740
Negatief			
Afschrijving woning(en)	3440	3490	3350
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	1960	2430	1160
Rente prive-leningen	2840	2290	3770
Overige lasten	40	50	30
Totaal negatief	8270	8260	8310
Inkomen buiten bedrijf	16170	16600	15430

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aantal ondernemers	83	49	34
<hr/>			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%
-f 30.000,- en meer	9	9	9
-f 30.000,- - -f 15.000,-	3	3	2
-f 15.000,- - -f 0,-	3	-	8
f 0,- - -f 15.000,-	8	10	6
f 15.000,- - -f 30.000,-	6	9	-
f 30.000,- - -f 45.000,-	9	13	2
f 45.000,- - -f 60.000,-	15	9	27
f 60.000,- - -f 90.000,-	17	18	17
f 90.000,- - -f 120.000,-	10	14	2
f 120.000,- - -f 180.000,-	5	-	12
f 180.000,- en meer	15	15	15
	100	100	100
<hr/>			
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%	%	%
-f 30.000,- en meer	6	3	12
-f 30.000,- - -f 15.000,-	4	6	-
-f 15.000,- - -f 0,-	4	7	-
f 0,- - -f 15.000,-	2	3	-
f 15.000,- - -f 30.000,-	4	3	5
f 30.000,- - -f 45.000,-	6	9	-
f 45.000,- - -f 60.000,-	7	-	20
f 60.000,- - -f 90.000,-	31	32	30
f 90.000,- - -f 120.000,-	14	19	4
f 120.000,- - -f 180.000,-	4	1	10
f 180.000,- en meer	18	17	19
	100	100	100
<hr/>			
Totaal gezinsinkomen van de ondernemer	%	%	%
-f 30.000,- en meer	2	-	5
-f 30.000,- - -f 15.000,-	3	3	2
-f 15.000,- - -f 0,-	-	-	-
f 0,- - -f 15.000,-	7	10	2
f 15.000,- - -f 30.000,-	-	-	-
f 30.000,- - -f 45.000,-	3	3	2
f 45.000,- - -f 60.000,-	9	3	20
f 60.000,- - -f 90.000,-	24	25	21
f 90.000,- - -f 120.000,-	20	25	14
f 120.000,- - -f 180.000,-	11	14	6
f 180.000,- en meer	21	17	28
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aantal ondernemers	83	49	34
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 60.000,- en meer	11	11	9
f 60.000,- - f 30.000,-	13	19	4
f 30.000,- - f 15.000,-	2	3	-
f 15.000,- - f 0,-	<u>8</u>	<u>6</u>	<u>12</u>
Totaal negatief	34	39	25
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	10	6	17
f 15.000,- - f 30.000,-	8	8	8
f 30.000,- - f 60.000,-	20	18	24
f 60.000,- en meer	<u>28</u>	<u>29</u>	<u>26</u>
Totaal positief	<u>66</u>	<u>61</u>	<u>75</u>
	100	100	100

Bijlage 8. Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	142480	133310	159180
Afschrijving vaste plantopst	10	0	30
Totaal van afschrijvingen	142490	133310	159210
Besparingen	64930	54920	83180
Totaal van afschrijvingen en besparingen	207420	188230	242390
Erfenissen en schenkingen	-10	-270	450
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	-250	770	-2110
Koerswinsten of -verliezen op effecten	-490	1810	-4680
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-11000	-10170	-12530
Uitkering van levensverzek.	10	0	20
Vermogenssubsidies: - investeringsubsidie	1530	0	4330
Totaal van vermogenssubs.	1530	0	4330
Totaal van eigen middelen	197210	180370	227870
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	94670	49430	177090
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	9130	-14150	51570
Totaal op lange termijn	103800	35280	228660
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	-2040	-7560	8040
Totaal van vreemde middelen	101760	27720	236700
Totaal beschikbare middelen	298970	208090	464570

Bijlage 9. Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Aflossingen op leningen o/g	54290	49530	62970
Bruto investeringen in:			
- grond (in exploitatie)	24490	3190	63300
- bedrijfsgebouwen	17580	5380	39830
- glasopstanden	51620	29120	92630
- verwarmingsinstallaties	17680	7840	35610
- overige installaties	42220	31980	60900
- machines en werktuigen	26370	21440	35360
- plantopstanden	-420	0	-1200
- boomkwekerij	-40	0	-100
- vee	70	0	200
- betaling op lopende invest	-16680	-8980	-30700
- overige inventaris	23580	22550	25400
Bruto-investeringen	186470	112520	321230
Veldinventaris	8580	8240	9180
Materialen	200	-240	990
Vooruitbetaalde kosten	440	-70	1400
Totaal ov. prod. middelen	9220	7930	11570
Woningen	16140	4230	37830
Deelname veiling e.d.	5140	5120	5170
Leningen u/g	-3330	-5690	970
Overige beleggingen	430	-390	1940
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	18380	3270	45910
Vorderingen	-10930	-14320	-4740
Effecten	25470	6940	59220
Spaarrekeningen	33380	3390	32420
Kas, bank en postgiro	-17310	8310	-64010
Totaal van mutaties en liquiditeiten	30610	34840	22890
Totaal bestedingen van middelen	298970	208090	464570

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10. Spreiding van de bruto-investeringen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Investeringsklasse	%	%	%
Negatief	-	-	-
Positief			
f 0,- - f 10.000,-	20	21	20
f 10.000,- - f 20.000,-	6	9	-
f 20.000,- - f 40.000,-	24	29	15
f 40.000,- - f 80.000,-	16	19	11
f 80.000,- - f 150.000,-	9	5	15
f 150.000,- - f 250.000,-	8	6	10
f 250.000,- - f 500.000,-	5	4	7
f 500.000,- en meer	<u>12</u>	<u>7</u>	<u>22</u>
	100	100	100

Bijlage 11. Balans per 31 december 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde			
per begin v.h.boekjaar	41	41	43
Idem per einde boekjaar	40	38	42
Duurz.prod,middelen:			
Grond(in exploitatie)	286120	225100	397320
Bedrijfsgebouwen	95480	85740	113220
Glasopstanden	297890	260540	365940
Verwarmingsinstallaties	123150	105920	154540
Overige installaties	207780	186030	247400
Machines en werktuigen	73430	64600	89530
Plantopstanden	4580	6890	380
Boomkwekerij	180	0	500
Vee	120	0	350
Bet.op lop.investeringen	16760	0	47310
Overige inventaris	126070	130620	117770
Totaal	1231560	1065440	1534260
Ov.produktiemiddelen			
Veldinventaris	269930	219640	361560
Voorraad materialen	17930	17960	17860
Vooruitbetaalde kosten	1330	760	2380
Totaal	289190	238360	381800
Liquiditeiten:			
Vorderingen	32850	25520	46210
Effecten	66170	61260	75120
Spaarrekeningen e.d.	113820	100720	137680
Kas,lop.rek.banken/giro	39370	37200	43320
Totaal	252210	224700	302330
Overige bezittingen			
Woningen	282940	269710	307050
Deelname veiling e.d.	47760	49340	44890
Leningen u/g	10570	13110	5950
Diversen	25560	19080	37340
Totaal	366830	351240	395230
Totaal activa	2139790	1879740	2613620
Passiva			
Vreemd vermogen	800770	608490	1151130
Eigen vermogen	1339020	1271250	1462490
Totaal passiva	2139790	1879740	2613620
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	63	68	56

Bijlage 12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1989 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Vr.vermogen op lange term.			
Leningen van Rabobanken	502750	402770	684930
Leningen van ov.banken	38380	13030	84550
Leningen van familieleden	47560	50780	41690
Leningen van ov.partic.	2010	2570	1000
Kredieten Rabobanken	76120	49980	123730
Kredieten ov.banken	23350	7220	52720
Overig	12660	6950	23100
Totaal	702830	533300	1011720
Vr.verm. op korte term.			
Te betalen omzet-en loonbel.	9860	7480	14200
Te betalen kosten	76740	61020	105380
Te betalen investeringen	8250	5830	12680
Overig	3090	860	7150
Totaal	97940	75190	139410
Totaal vreemd vermogen	800770	608490	1151130
vr.verm. in % v/h totaalverm.	37	32	44
Vermogensvergelijking			
Eigen verm. per 31-12-1988	1232600	1167980	1350350
Corr.o/d balans 31-12-1988	-1240	390	-4220
Verm.inbreng v. echtgenote	70	0	190
Herw. a.g.v.prijswijziging	52870	55820	47510
Eigen verm. per 1-01-1989	1284300	1224190	1393830
Mut. eigen verm. in 1989	54720	47060	68660
Eigen vermogen per 31 december 1989	1339020	1271250	1462490

**Bijlage 13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1989
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)**

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Solvabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief	3	5	-
0 - 10	-	-	-
10 - 20	5	5	7
20 - 30	12	7	20
30 - 40	2	-	7
40 - 50	17	14	22
50 - 60	10	8	11
60 - 70	13	20	-
70 - 80	11	13	8
80 - 90	10	8	13
90 - 100	<u>17</u>	<u>20</u>	<u>12</u>
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gemiddelde)	59	62	53
Standaardfout	3,9	5,1	5,9

Bijlage 14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1989
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Kas, lop. rekeningen banken en postgiro	39360	37190	43320
Spaarrekeningen e.d.	113820	100720	137680
Effecten	66170	61260	75120
Voorraad product en vorderingen	32850	25520	46210
Vorr.materialen e.d.	19260	18720	20240
Veldinventaris	269930	219650	361560
A. Totaal	541390	463060	684130
Te betalen omzet- en loonbelasting	9860	7480	14200
Te betalen kosten	76740	61020	105380
Te betalen investeringen	8250	5830	12680
Overig kort krediet	3090	860	7150
B. Totaal vr.verm. op korte term.	97940	75190	139410
Saldo (A minus B)	443450	387870	544720
id. in % v/d kosten	40	38	43

Bijlage 15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen, e.d. en veld-inventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend:	
		bloeiende planten	blad- planten
Aantal bedrijven	50	29	21
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief			
50% en meer van de jaarkosten	-	-	-
50 - 30% van de jaarkosten	-	-	-
30 - 10% van de jaarkosten	-	-	-
10 - 0% van de jaarkosten	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>-</u>
Totaal negatief	3	5	-
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	5	8	-
10 - 30% van de jaarkosten	43	42	46
30 - 50% van de jaarkosten	21	15	33
50% en meer van de jaarkosten	<u>28</u>	<u>30</u>	<u>21</u>
Totaal positief	<u>97</u>	<u>95</u>	<u>100</u>
	100	100	100

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 16-88 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 15-88 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1988
- No. 23-88 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1988/89
- No. 21-88 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1988
- No. 22-88 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1988 (oogst 1988/89)
- No. 19-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1988 (oogst 1988/89)
- No. 18-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 20-88 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1988
- No. 17-89 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1989